

Afrikanska kulturer – i Afrika, i världen, i Sverige

Lär- och lektionsunderlag för gymnasieskolan

Fall 5 – Tema: Ekonomi / Handel / Identitet – Ghana (Ashanti)

**VÄRLSKULTUR
MUSEERNA** **ETNOGRAFISKA**

Tema: Ekonomi / Handel / Identitet – Ghana (Ashanti)

Instruktion: Arbeta i grupp. Dela upp uppgifterna och frågorna mellan er. Redovisa muntligt för resten av klassen under 5 till 10 minuter kring vad ni kommit fram till utifrån frågorna och uppgifterna nedan:

1. Basfakta om landet och folket

Använd valfri källa som internet eller forskningslitteratur på bibliotek för att få fram information om geografiskt läge, befolkning, huvudstad, politik/styre och språk.

2. Afrosvenskar som härstammar från fallets land/folk

Använd valfri källa för information om hur många svenskar som härstammar från fallets land/folk.

3. Vad berättar källorna om fallets tema?

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet?

B. Övrigt föremål?

C. Bilder? Historisk bild från Världskulturmuseerna och nutida bild?

D. Texter? Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna och nyhetsartikel?

E. Populärkulturellt inslag?

Tips! Använd dokumentets källor, kartor och bilder under er redovisning. Svara på frågor som: Vad visar föremålen, hur har de använts och av vem/vilka? Vad berättar och visar bilderna, texterna och de populärkulturella inslagen? Fokusera på vad som är aktuellt idag kring fallets tema och på vilket sätt detta är det. För vissa källor finns mer information än andra. Fundera och spekulera om informationen är knapphändig. Försök koppla samman källorna för att skapa en större förståelse. Vad har de med varandra att göra? Hur hör de ihop? Sammanfatta avslutningsvis vad ni kommit fram till och vad ni har lärt er!

A. Museiföremål som finns i utställningen Magasinet

(Obs! Föremålen är endast ett par centimeter stora)

Använd appen "Magasinet" som visar en digital version av utställningen Magasinet. Museiföremål och tillhörande information hittas vid montervägg E.

<http://magasinet.etnografiskamuseet.se/>

Välj ett antal valfria föremål likt ovan att beskriva.

C. Bild – Historisk bild från Världskulturmuseerna

0221.f.0022

0221.f.0021

C. Bild – Nutida bild

D. Text - Vetenskaplig text från Världskulturmuseerna

Uppdaterat utdrag ur text utställningsprojektet Kreol – Etnografiska museet:

Utställningen visar föremål från kreolska kulturer i Karibien och norra Sydamerika.

Cape Coast Castle och koloniseringen av Ghana

Mot slutet av 1400-talet började europeiska länder intressera sig för handel längs Guldkusten, dagens Ghana. Till en början låg intresset främst i att köpa guld, men kring sekelskiftet 1600 blev människohandeln den mest vinstdrivande. Det berodde på den stigande efterfrågan på förslavad arbetskraft till plantagen i Karibien. Försök gjordes att etablera plantage i Västafrika, men de blev kostsamma och saknade stöd av de lokala regimerna.¹ Det första europeiska handelsfortet på Guldkusten byggdes av portugiser i Elmina 1482.² Fram till 1786 byggdes runt 80 handelsposter av de europeiska nationerna Portugal, Spanien, Danmark, Sverige, Holland, Tyskland och Storbritannien. Beroende på konflikter mellan nationer i Europa, kungadömen i Afrika emellan och mellan europeiska handelskompanier och afrikanska riken erövrades handelsposter och bytte ägare ofta.³

¹ Christopher R. DeCorse, *The Danes on the Gold Coast: culture change and the European presence*, The African Archaeological Review, Vol. 11, Springer, 1993.

² Viveca Motsieola, *Vi tronar på minnen från fornstora dar - ättlingar, fort och svensk kulturarvspolitik i Ghana*.

³ Christopher R. DeCorse, *The Danes on the Gold Coast: culture change and the European presence*, The African Archaeological Review, Vol. 11, Springer, 1993.

De utländska handelsforten spelade signifikant roll i utvecklingen av slavhandeln och därför även i Amerikas historia.⁴

1646 tog Louis de Geer initiativ till en svensk slavhandelsexpedition till Afrika.⁵ Kapten Arendt Gabbesson med en besättning på 30 man seglade till Nigeria med koppar, järn, glaspärlor, korall och speglar i lasten. Väl framme byttes varorna mot elfenben, bomull, tyger och cirka 260 förslavade människor. Resan gick vidare till Barbados. Bara 150 av de förslavade afrikanerna överlevde resan och i Barbados såldes de till engelska plantageägare.⁶ Människor och varor byttes mot sockerrör och andra varor som skeppades till Europa och troligtvis såldes de i Amsterdam. Vinsten var god och efter den lyckade expeditionen bildade Louis de Geer tillsammans med andra adelsmän Svenska Afrikakompaniet 1649. Kompaniet fick kungligt privilegium, ett tillstånd och monopol av drottning Kristina att driva svensk Afrikahandel.⁷

Svenska Afrikakompaniet förhandlade med Akankungen Bredeva av Fetu/Futu i nuvarande Ghana. 1650 kunde Hendrik Carloff, som representerade Svenska Afrikakompaniet, grunda Fort Carolusborg i Oguaa, eller som området kallades av européer, Cabo Corso. Oguaa var en viktig handelsstad i kungariket Fetu/Futu.⁸ Till uppbyggnaden av fortet transporterades sten och andra byggnadsmaterial från Sverige.⁹ Carolusborg döptes efter den svenske kungen Karl X Gustav.¹⁰ Fortet blev det näst största på den afrikanska kusten. Carloff blev guvernör över den nya svenska handelskolonin som befolkades av handelsmän, soldater och slavar. Kolonins kroppsarbete utfördes av cirka 200 slavar som arbetade som soldater, byggnadsarbetare och bärare.¹¹ Handeln var inriktad på timmer, guld och förslavade människor.¹² 1652 slöt Carloff avtal med kungen av Accra och började byggandet av Fort Christiansborg. Han anlade även svenska handelsstationer i Butre, Annamabu, Osu, Takoradi, Junoree och Cape Apollonia.¹³ Carloff befordrades till general och 1654 blev han adlad under namnet Carloff.¹⁴

Efter en tid anklagades Carloff för att bedriva för mycket egen handel som konkurrerade med Svenska Afrikakompaniets handel och 1656 reste han till Danmark och lämnade Carolusborg då den nye guvernören Johan Filip von Krusenstierna tog plats.¹⁵ Under dansk-svenska kriget 1657 vände sig Carloff mot Sverige och seglade tillbaka till Guldkusten under dansk flagg. Med stöd från både Holland och Fetu/Futu erövrade han de svenska handelsstationerna han själv hade anlagt. Carloff kapade det svenska skeppet *Stockholms slott* och von Krusenstjerna arresterades. Som tack till Holland lämnade han handelsstationen i Jumoree till dem och gjorde resten av handelsstationerna till en del av Danska guldkusten.¹⁶

⁴ whc.unesco.org/en/list/34

⁵ Delegationen för mänskliga rättigheter, *Slaveri då och nu – rätten till frihet*, s.3.

⁶ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.93.

⁷ Delegationen för mänskliga rättigheter, *Slaveri då och nu – rätten till frihet*, s.3.

⁸ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.100.

⁹ Delegationen för mänskliga rättigheter, *Slaveri då och nu – rätten till frihet*, s.3.

¹⁰ sv.wikipedia.org/wiki/Cabo_Corso

¹¹ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.102.

¹² sv.wikipedia.org/wiki/Cabo_Corso

¹³ Christopher R. DeCorse, *The Danes on the Gold Coast: culture change and the European presence*, The African Archaeological Review, Vol. 11, Springer, 1993.

¹⁴ sv.wikipedia.org/wiki/Henrik_Carloff

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Christopher R. DeCorse, *The Danes on the Gold Coast: culture change and the European presence*, The African Archaeological Review, Vol. 11, Springer, 1993.

Carloff plundrade handelsstationerna. I Carolusborgs magasin ska varorna ha haft ett värde på över 600 000 gulden. Carloff stal även cirka 185 kg guld och 5 ton elfenben samt koppar, linne, korallsmycken, speglar, djurhudar, palmolja, möbler, 75 musköter och ett stort antal kanoner från handelsstationerna och reste tillbaka till Danmark.¹⁷ Han lämnade Carolusborg att förvaltas av Samuel Schmidt. När den svenska regeringen gjorde anspråk på Svenska Afrikakompaniets fartyg och tillgångar försvann Carloff med skatten. Svenska regeringen krävde Danmark på kompensation, men Danmark vägrade. Konflikten blev en viktig formell orsak till ett nytt krig mellan Sverige och Danmark. I freden 1660 beslöts det att Danmark skulle ge tillbaka kolonin. Det visade sig dock att Carolusborg hade sålts redan 1659 av Schmidt till Holland.¹⁸

Alla danska besittningar tillhörde nu Holländska Västindiska Kompaniet. Akankungen gick däremot inte med på detta och ockuperade Carolusborg under ett år och sålde sedan fortet 1660 till en representant för svenska Afrikakompaniet. 1663 avled Akankungen och Carolusborg återerövrades av Holland. Svenska Afrikakompaniet gick i konkurs. Svenska regeringen krävde att få ersättning av Holland. De betalade 140 000 riksdaler mot att Sverige aldrig mer skulle blanda sig i Afrikahandeln.¹⁹

Svenska Afrikakompaniet ska ha utfört från Afrika cirka 600 kg guld, 10 ton elfenben, socker till ett värde av cirka 900 000 holländska gulden, och runt 1000 förslavade afrikaner. Louis De Geer var när han avled 1652 Sveriges rikaste man.²⁰

Några år senare övertogs Carolusborg av Storbritannien, som döpte om fortet till Cape Coast Castle. Cape Coast Castle blev engelsmännens huvudfort i Afrika och blev en av de största utskleppningshamnarna för slavar jämte Elmina och Gorée.²¹ Flera Akanstater krigade mot den brittiska kolonialmakten under lång period. Ashantikungadömet förlorade till slut Yaa Asantewaa War, eller the War of the Golden Stool, i början av 1900-talet.

Som första afrikanska land söder om Sahara blev Ghana självständigt från Storbritannien 6 mars 1957.²² Ledare för självständigheten var Kwame Nkrumah som också blev landets president. En stark antikolonial våg spreds i och med detta över världen och afrikansk stolthet och black power proklamerades.

Sedan 1969 har fortet skyddats som nationella monument och förvaltas av The Ghana Museums and Monuments Board. 1979 blev fortet antagna på Unescos världsarvslista. Unesco beskriver de fort och de ruiner av fort och handelsplatser som finns kvar idag som ett unikt kollektivt historiskt monument. Inte enbart över de brott mot mänskligheten som slavhandeln inneburit utan det representerar även nästan 400 år av pre-kolonial afro-europeisk handel baserad på jämlikhet (i jämförelse med den ojämlika handeln under kolonialismen) och kan ses som början av den afrikanska diasporan.²³

2006 bad Ghana slavättlingar om ursäkt för rollen några av Ghanas folk spelat i slavhandeln.²⁴ 2017 bad Danmark Ghana om ursäkt för sin roll i slavhandeln.²⁵

¹⁷ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.110.

¹⁸ Runeberg.org/nfba/0169.html

¹⁹ Herman Lindqvist, *Våra kolonier – de vi hade och de som aldrig blev av*, Bonniers förlag, 2016, s.113.

²⁰ Ibid, s.113-114.

²¹ Delegationen för mänskliga rättigheter, *Slaveri då och nu – rätten till frihet*, s.3.

²² en.wikipedia.org/wiki/Ghana

²³ whc.unesco.org/en/list/34

²⁴ modernghana.com/news/102821/ghana-apologizes-for-its-role-in-slave-trade-countrys-50th.html

²⁵ citifmonline.com/2017/11/24/denmark-apologizes-to-ghana-for-role-in-slave-trade/

D. Text – Nyhetsartikel

Ghanas kampanj "Year of Return" ökar drastiskt landets destinationsprofil

[Det här är Afrika | Åsikt, Livsstil, Konst, Musik #TIA \(thisisafrica.me\)](#)

Den 13 januari 2020

Ghanas jubileumskampanj "Återvändandeåret" som riktade sig till afroamerikaner och diasporan som ville spåra deras förfäder och vallfärda till sina ursprungsländer har medfört en markant ökning av landets säljbarhet.

Av: [Kylie Kiunguyu](#)

Ghana utsåg 2019 till året för återvändande för att fira 400 år sedan de första förslavade afrikanerna anlände till Jamestown, Virginia i USA. Landet använder kampanjen för att marknadsföra sig som ett turistmål med transatlantisk handel.

Sedan kampanjen startade har mängder av afroamerikaner i diasporan gjort andliga pilgrimsfärder till Ghana för att spåra deras förfäder och markera denna morbida milstolpe i svart historia. Dessutom är Ghana det enda land som lagligt har erbjudit sig att återbosätta människor av afrikansk härkomst i Afrika.

Det årlånga evenemanget utformades för att uppmuntra återvändande diaspora genom att avstå från vissa visumkrav och ge personer av afrikanskt ursprung rätt att ansöka om obestämd vistelse. 1700 har marknadsföringsaktiviteterna adjungerat traditionella myndigheter samt lokala och internationella kändisar som en del av kampanjen.

Turistsektorn bidrog med 5,5 % till BNP 2018 och kom på fjärde plats efter guld, kakao och olja när det gäller valutagenerering för landet. Även om olika myndigheter och anhängare av kampanjen har offentliggjort personer som "200 000" extra internationella ankomster; "1,5 miljoner" totalt antal besökare för 2019; och "\$1.9 miljard" i intäkter, dessa siffror är inte faktiska och kampanjerna faktiska påverkan är ännu inte fastställt.

Läs: Ghanas återvändandeår 2019: resenär, turist eller pilgrim?

Tjänstemännen är dock fortfarande envisa om de positiva effekter som har inverkan på ekonomin. Förra året sa Ghanas turistminister Barbara Oteng-Gyasi under invigningen av ett turistcenter i Anomabo, en stad i den centrala regionen att "Det har varit ett enormt samhällsengagemang som har stimulerat den lokala ekonomin, inklusive hotellägare, turnéverksamhet och andra relaterade företag."

Ministern tillade att "Återvändandeåret" hade "cementerat Ghanas panafrikanska arv och hade satt en global strålkastare på landet och hjälpt till att positionera det som ett historiskt, kulturellt och pulserande nav och hade också förändrat berättelsen om vad som rapporterades om Ghana och resten av Afrika i allmänhet."

Trots de positiva resultaten av kampanjen är ekonomerna försiktiga med hur detta kommer att påverka lokala små och medelstora företag. Enligt *The Conversation* kan diasporanfolk som investerar i den lokala turistindustrin tränga ut mindre företag eller den ökade turismen kan utlösa inflation i den lokala ekonomin. Det är därför viktigt att inhemska företag får stöd och att utländska företags inträde och verksamhet i Ghana kontrolleras.

E. Populärkulturellt inslag

“Black Panther”, film (2018), trailer.

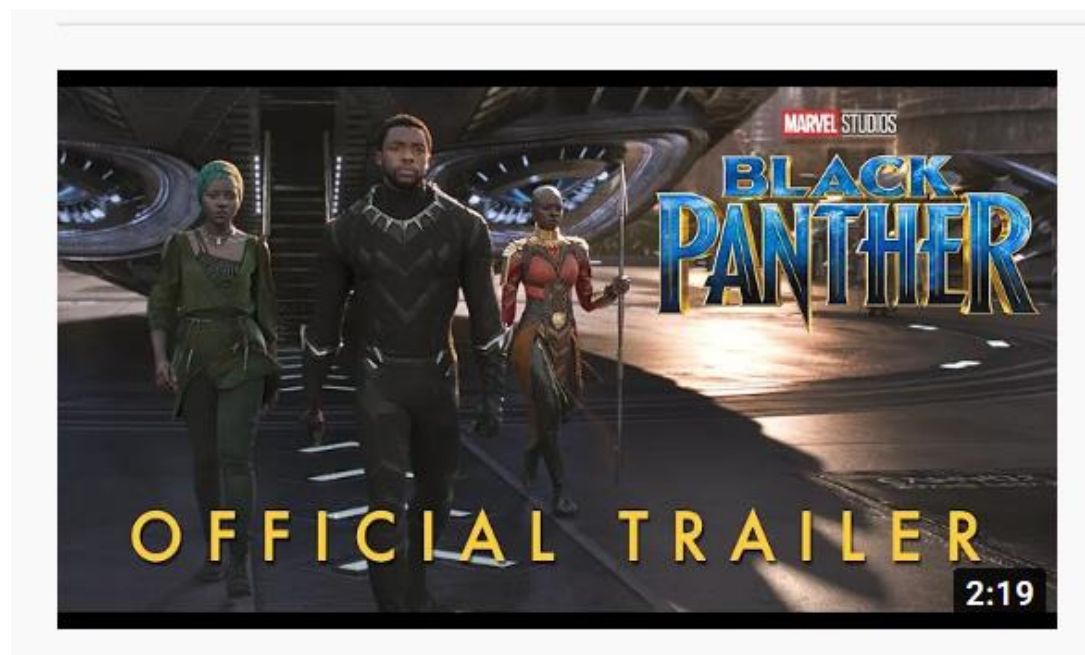
☰ YouTube^{SE} <https://www.youtube.com/watch?v=xjDjIWPwcPU>

#BlackPanther
Marvel Studios' Black Panther - Official Trailer
50 510 948 visningar • 16 okt. 2017 526 963 OGILLA DELA SPARA ...

Sök på Youtube efter denna formulering eller välj länk:

<https://www.youtube.com/watch?v=xjDjIWPwcPU>

Anknuten artikel från Insider:

Denna enkla detalj i Shuris "Black Panther"- kostym var ett dolt meddelande till publiken

Letitia Wright spelar Shuri i "Black Panther" och Marvel Cinematic Universe.

- **Shuri är prinsessan av Wakanda och ett viktigt supergeni i Marvel Cinematic Universe.**
- **I en ny video med Vanity Fair avslöjade "Black Panther"-kostymdesignern Ruth Carter hur Shuris första kostym indikerade hennes betydelse.**
- **Shuris skjorta hade Adinkra-symbolen för "syfte" på sig.**
- **Hennes kungliga status har redan lånats ut till Shuris plats i berättelsen, men som "Black Panther" avslöjade är hon också den smartaste karaktären i MCU och avgörande för de framtida filmerna.**

Nya avslöjanden om "Black Panther" har fortsatt att dyka upp när filmen fortsätter att slå rekord (och stiga på listan över de mest inkomstbringande filmerna genom tiderna). Nu har kostymdesignern Ruth Carter avslöjat fascinerande designhemligheter bakom kläderna som ses i "Black Panther", inklusive avslöjandet att Shuris första kostym hade en symbol för "syfte" på den.

I en ny del av Vanity Fairs "Notes on a Scene" förklarade Carter de olika designelementen i Shuris kostymer. Dräkten shuri bär har en Adinkra-symbol (kulturella visuella symboler från Asante / Ghana-regionen i Afrika) på den. "Denna Adinkra-symbol betyder 'syfte'," sa Carter. "Och hon har verkligen ett syfte i Wakanda."

Letitia Wright spelar Shuri.

Den exakta symbolen verkar vara "Wawa"-motivet. Enligt flera onlineresurser betyder det "bokstavligen 'fröet av wawa-trädet', vilket är en symbol för hårdhet, seghet och uthållighet."

Vi visste att Shuri var en viktig karaktär helt enkelt från hennes status som prinsessa av Wakanda. Men under "Black Panther" (efter hennes första introduktion med skjortan Carter diskuterade), visas vi hur viktig hon är för landets tekniska framsteg. Varje vapen och innovation som ses i Wakanda är resultatet av Shuris personliga laboratorium.

Hon är smartare och mer vetenskapligt kreativ än Tony Stark och Bruce Banner – två karaktärer som tidigare hyllats som tech-titaner i Marvel Cinematic-universumet.

När vi ser henne igen i Marvels "Avengers: Infinity War" vet vi att hennes syfte i det filmiska universumet är mycket större än de första trailers för "Black Panther" släppte på.

Som Carters detaljerade kostymdesign undermedvetet berättade för oss, Shuri är en karaktär du bör förvänta dig betydande utvecklingar inifrån detta filmuniversum.

"Black Panther" finns på DVD och Blu-ray nu. För mer information som du kanske har missat i filmen, läs INSIDER: s fullständiga samling av mindre stunder och referenser.